

BA 1st Sem (VAC)
Paper Title: Values & Ethics in India-I
For the students of BA Political Science & History (Major)
Date: 27/08/2025

- **Sources of Ethical Thought in India (Vedas, Upanishads, Epics)**
- **ভাৰতৰ নৈতিক চিন্তাৰ উৎস (বেদ, উপনিষৎ, মহাকাব্য)**
- **Sources of Ethical Thought in India:**

- **Introduction:**

Indian ethical thought is deeply rooted in its ancient scriptures—particularly the Vedas, Upanishads, and Epics like the Mahabharata and Ramayana. Ethics in Indian tradition is not separate from spirituality or religion but is integrated into the pursuit of *dharma* (righteous duty), *moksha* (liberation), and harmonious living.

- **পৰিচয়:**

ভাৰতীয় নৈতিক চিন্তা ইয়াৰ প্ৰাচীন শাস্ত্ৰসমূহত গভীৰভাৱে শিপাই আছে—বিশেষকৈ বেদ, উপনিষদ, মহাভাৰত আৰু ৰামায়ণৰ দৰে মহাকাব্য। ভাৰতীয় পৰম্পৰাত নৈতিকতা আধ্যাত্মিকতা বা ধৰ্মৰ পৰা পৃথক নহয় বৰঞ্চ ধৰ্ম (সৎ কৰ্তব্য), মোক্ষ (মুক্তি), আৰু সুসম জীৱন-যাপনৰ সাধনাৰ সৈতে একত্ৰিত হৈ আছে।

1. Vedas as the Foundational Source of Dharma:

The Vedas (Rig, Yajur, Sama, Atharva) are considered the earliest and most authoritative texts in Indian thought. Ethics in the Vedas are embedded in the concept of *Rta* (cosmic order), which requires truthfulness, sacrifice, and duty. Living in harmony with *Rta* was considered morally right.

- **ধৰ্মৰ মূৰ্তি উৎস হিচাপে বেদসমূহ:**

বেদ (ঋগ্বেদ, যজুৰ্বেদ, সামবেদ, অথৰ্ববেদ) হৈছে ভাৰতীয় নৈতিক চিন্তাধাৰাৰ আধাৰভূমি। ইয়াত নৈতিকতাৰ মূল আধাৰ হৈছে ঋত—সাৰ্বভৌম শৃংখলা, যাৰ সৈতে সমন্বয় সাধন কৰাটো ধৰ্ম। সত্যবাদিতা, দান, আৰু কৰ্তব্যপালন বেদত নৈতিক আচৰণ বুলি গণ্য।

2. Concept of Dharma in Vedas:

The Vedas promote *dharma* as righteous conduct. This includes duties to family, society, gods, and nature. Moral actions are those that uphold order, peace, and social harmony.

▪ বেদত ধর্মৰ ধাৰণা:

বেদত ধর্ম মানে হৈছে ন্যায়সঙ্গত ব্যৱহাৰ। ইয়াত পৰিয়াল, সমাজ, দেৱতা আৰু প্ৰকৃতিত প্ৰতি কৰ্তব্য বুজোৱা হৈছে। যি আচৰণে সমাজিক আৰু বৈশ্বিক শৃংখলা ৰক্ষা কৰে, সেইটো নৈতিক বুলি গণ্য।

3. Ethical Teachings in the Upanishads:

The Upanishads shift the focus from ritual to internal morality and knowledge of the self (*Atman*). Ethics is based on self-realization and seeing the unity of all beings (*Sarvam Khalvidam Brahma*).

▪ উপনিষদসমূহৰ নৈতিক শিক্ষা:

উপনিষদত আচাৰবিধিৰ পৰা অন্তৰ্নিহিত নৈতিকতাৰ দিশে গতি হয়। ‘আত্মা’ৰ জ্ঞান আৰু সকলো জীৱত একত্ব দেখা—এইবোৰে নৈতিক জীৱনৰ আধাৰ গঢ়ে। *সৰ্বং খণ্ডিদং ব্ৰহ্ম* বুলিয়েই এই একত্বক বুজোৱা হৈছে।

4. Truth (Satya) and Non-violence (Ahimsa) as Core Values:

Both in the Upanishads and later Indian traditions, *Satya* (truth) and *Ahimsa* (non-violence) are supreme ethical ideals. These values shaped Indian thought, influencing figures like Mahatma Gandhi.

• মূল মূল্যবোধৰূপে সত্য (সত্য) আৰু অহিংসা (আহিমসা):

উপনিষদ আৰু পাছৰ ভাৰতীয় চিন্তাত সত্য আৰু অহিংসাই নৈতিকতাৰ মূল স্তম্ভ। মহাত্মা গান্ধীৰ দৰে মনীষীক প্ৰভাৱিত কৰা এই মূল্যবোধে ভাৰতীয় নৈতিকতাৰ পৰিচয় গঢ়ে।

5. Concept of Karma and Moral Responsibility:

The doctrine of *karma* (action and consequence) holds individuals accountable for their deeds. Ethical behaviour is not only socially important but spiritually binding.

• কৰ্ম আৰু নৈতিক দায়িত্বৰ ধাৰণা:

কৰ্মসিদ্ধান্ত অনুসৰি প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ নিজৰ কৰ্মৰ বাবে দায়বদ্ধতা থাকে। সেয়ে নৈতিক আচৰণ কেৱল সমাজৰ বাবে নহয়, আত্মিক বিকাশৰ বাবে অত্যাৱশ্যক।

6. Ideal of Purusharthas (Four Aims of Life)

Indian ethics recognizes four aims: *Dharma*, *Artha* (wealth), *Kama* (desire), and *Moksha* (liberation). These are to be pursued in balance, showing that ethics involves both worldly and spiritual goals.

• পুৰুষাৰ্থৰ আদৰ্শ (জীৱনৰ চাৰি উদ্দেশ্য):

ভাৰতীয় নৈতিকতাই চাৰি খন মানৱ জীৱনৰ উদ্দেশ্য (পুৰুষাৰ্থ)—ধৰ্ম, অৰ্থ, কাম আৰু মোক্ষ—স্বীকাৰ কৰে। এইবোৰৰ সমন্বয়ে নৈতিক জীৱনৰ সঁজুলি গঢ়ে।

7. Ethical Dilemmas in the Mahabharata:

The Mahabharata presents complex moral situations—like Arjuna’s dilemma in the battlefield. Through the *Bhagavad Gita*, it teaches ethical decision-making based on duty, detachment, and wisdom.

- মহাভাৰতৰ নৈতিক দ্বন্দ্বসমূহ:

মহাভাৰতত অৰ্জুনৰ যুদ্ধক্ষেত্ৰৰ সংকট যেনে বহু নৈতিক দুঃসাধ্য পৰিস্থিতি দেখুওৱা হৈছে। ভগৱৎ গীতাৰ জৰিয়তে কৰ্তব্য, ত্যাগ আৰু জ্ঞানৰ ভিত্তিত নৈতিক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ শিক্ষা দিয়া হৈছে।

8. Bhagavad Gita’s Ethics of Nishkama Karma:

The Gita teaches *nishkama karma*—acting without attachment to results. This fosters selfless action, dedication to duty, and balance between renunciation and engagement.

- ভগৱৎ গীতাৰ নিঃস্বার্থ কৰ্মৰ নৈতিকতা:

গীতাই *নিষ্কাম কৰ্ম* বুলিয়া শিক্ষা দিয়ে—ফলৰ আশা নকৰাকৈ কৰ্ম কৰা। এই ব্যৱস্থাই নিঃস্বার্থতা, কৰ্তব্যনিষ্ঠা আৰু গৃহত্যাগ-জীৱনযাপনৰ মাজত সমতা আনে।

9. Ramayana’s Emphasis on Character and Duty:

In the Ramayana, ethical life is portrayed through the characters of Rama, Sita, Lakshmana, and Hanuman. Values like loyalty, sacrifice, obedience, and honor are highlighted.

- ৰামায়ণত চৰিত্ৰ আৰু কৰ্তব্যৰ ওপৰত গুৰুত্ব:

ৰামায়ণত ৰাম, সীতা, লক্ষ্মণ আৰু হনুমানৰ চৰিত্ৰৰ জৰিয়তে নৈতিক জীৱনৰ উদাহৰণ দিয়া হৈছে। সেউজ গুণবোৰত বিশ্বস্ততা, আত্মত্যাগ, আনুগত্য আৰু মান্যতা অগ্ৰগণ্য।

10. Role of Kingship and Rajadharma:

Indian epics stress the ethical responsibilities of rulers. *Rajadharma* means a king must rule with justice, protect the weak, and uphold moral order.

- ৰাজাৰ ভূমিকা আৰু ৰাজধৰ্ম:

ভাৰতীয় মহাকাব্যসমূহত ৰাজধৰ্ম বা ৰাজনৈতিক নৈতিকতাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। এজন ৰজাই ন্যায়পূৰ্ণভাৱে ৰাজত্ব কৰি দুৰ্বলক সুৰক্ষা দিব লাগিব বুলি শিক্ষা দিয়া হৈছে।

11. Universalism and Tolerance:

The Upanishads proclaim “*Vasudhaiva Kutumbakam*” – the whole world is one family. This universalism fosters tolerance, compassion, and ethical respect across differences.

- **বিশ্ববাদের আৰু সহিষ্ণুতা:**

উপনিষদত “বসুধৈৱ কুটুম্বকম” বুলিয়া দৃষ্টিভংগী পোৱা যায়, অৰ্থাৎ সমগ্ৰ পৃথিৱী এটা পৰিয়াল। এই দৃষ্টিৰে সহিষ্ণুতা, দয়া আৰু পৰস্পৰ মান্যতা বৃদ্ধি পায়।

12. Ethical Education through Stories and Metaphors:

Indian texts often use stories, parables, and metaphors to teach ethics, making moral values accessible to all layers of society—from kings to commoners.

- **গল্প আৰু উপমাৰ জৰিয়তে নৈতিক শিক্ষা:**

ভাৰতীয় শাস্ত্ৰসমূহত নৈতিক শিক্ষা কাহিনী, দৃষ্টান্ত, আৰু উপমাৰ জৰিয়তে দিয়া হয়। ইয়াৰ ফলত ৰাজা-প্ৰজাৰ পৰিৱেশত সকলোকে নৈতিক শিক্ষাৰ সন্ধান দিয়া হয়।

- **Conclusion:**

Indian ethical thought, grounded in the Vedas, Upanishads, and Epics, is holistic and spiritual. It combines individual morality, social responsibility, and metaphysical insight. Its core values—*Dharma*, *Satya*, *Ahimsa*, and *Karma*—continue to influence ethical discourse even today.

- **সামৰণি:**

ভাৰতীয় নৈতিক চিন্তাধাৰা বেদ, উপনিষদ আৰু মহাকাব্যত শৃংখলিত হৈ এক আত্মিক আৰু সামগ্ৰিক ৰূপ লৈছে। ইয়াত ব্যক্তি নৈতিকতা, সমাজিক কৰ্তব্য আৰু দাৰ্শনিক অন্তৰ্দৃষ্টিৰ একতা দেখা যায়। ধৰ্ম, সত্য, অহিংসা, আৰু কৰ্ম এই মূল্যবোধে আজিও নৈতিক চিন্তাত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে।

XXXXXX